

Η θέση της γυναίκας στην Εκκλησία

● Του Μάριου Μπέζου
Καθηγητή Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

Εκεί όπου λατρεύεται το θείο στην πληθυντική εκδοχή του (θεοί, θεές, θεότητες, πάνθεο, δωδεκάθεο, κ.λπ.) κάνουμε λόγο για πολυθεϊσμό εντάσσοντας ποικίλες παραδόσεις, όπως είναι η ελληνορωμαϊκή θρησκεία, τα ινδικά θρησκευματα (ινδουϊσμός, βουδισμός, κ.λπ.) και οι παραδόσεις της Άπω Ανατολής (τάο, ζεν, σίντο, κ.ά.) Όπου το θείο εκλαμβάνεται σε ενικό αριθμό ως ο Θεός, Ένας και μοναδικός, εκεί πια μιλάμε για μονοθεϊσμό και εννοούμε τρεις συγκεκριμένες παραδόσεις της Μέσης Ανατολής: Ιουδαϊσμός, Χριστιανισμός, Μουσουλμανισμός. Ο πολυθεϊσμός είναι μητριαρχικός, ενώ ο μονοθεϊσμός παραμένει πατριαρχικός.

Στις πολυθεϊστικές παραδόσεις πρωτανεύει το θηλυκό στοιχείο της μητέρας-θεάς, της “Μεγάλης Μητέρας” (Magna Mater), που γίνεται συνώνυμο της “μήτρας” (matrix) και της πρώτης “ύλης” (materia), η οποία δίνει ζωή στο σύμπαν γεννώντας και αναγεννώντας καθετί (Mater-matrix-materia). Ο κύκλος και η σφαίρα σαν εξεικόνηση της μήτρας και των κόλπων συμβολίζουν την τελειότητα και κυριαρχούν στον πολυθεϊσμό. Η αιώνια επανάληψη και η αέναη ανακύκληση νοηματοδοτούν τον ανθρώπινο βίο. Η φύση είναι η θεότητα, η ψυχή αντιστοιχίζεται στη

φύση, η ενότητα προέχει της ιδιαιτερότητας, η ομοιότητα προτιμάται της ανομοιότητας κι η αναφορά προκρίνεται έναντι της διαφοράς, όπως ακριβώς συμβαίνει σε κάθε μητρική σχέση του ανθρώπου.

Ο μονοθεϊσμός εκπροσωπεί την πίστη σε ενικό αριθμό (ο Θεός) και με πατρική φυσιογνωμία (ο Θεός-Πατέρας). Οι ηγετικοί ρόλοι (ιερέας, προφήτης, νομοθέτης, διδάσκαλος) ανατίθενται στο πρώτο φύλο και ονοματοδοτούνται πατρικά (πατήρ, πατριάρχης, αββάς, γέροντας). Το δεύτερο φύλο αποκλείεται από το ιερατείο και υποτιμάται με σωρεία μειωτικών διακρίσεων σε βάρος του. Η σχέση του ανθρώπου με το θείο στον μονοθεϊσμό τροφοδοτείται με τα βιώματα της πατρικής σχέσης κάθε ανθρώπου.

Ο Χριστιανισμός έρχεται να συνεισφέρει μιαν άλλη πίστη, που είναι ο Χριστός ως Θεάνθρωπος, τέλειος Θεός και τέλειος άνθρωπος, ο οποίος ως Υιός του Θεού Πατρός γεννάται εκ “Πνεύματος Αγίου” και “Μαρίας της Παρθένου”. Η Μαρία διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο ως “Θεομήτωρ”, “Θεοτόκος” και Μητέρα του Θεού. Λατρεύεται σε κάθε εποχή (χειμερινά “Εισόδια της Θεοτόκου”, εαρινός “Ευαγγελισμός”, θερινή “Κοίμηση της Θεοτόκου”) και πανηγυρίζεται με λαμπρότητα και ευαισθησία από το λαό. Η φύση και η θεότητα σε

σχέση με αυτή διακρίνουν τον προχριστιανικό από τον χριστιανικό κόσμο σε όλα τα επίπεδα. Η Μητέρα-Θεά ανήκει στη φύση και ταυτίζεται με αυτή. Εκφράζει τη φυσική αρμονία, αλλά επίσης ενσαρκώνει την τυφλή υποταγή του ανθρώπου στη σκληρή αναγκαιότητα της φύσης που γεννάται και αναγεννάται, αλλά ποτέ δεν αλλάζει, ούτε καινοτομεί, μήτε πρωτοτυπεί.

Η χριστιανική Μητέρα του Θεού εκφράζει την απόσταση της θεότητας από τη φύση και δηλώνει την υπέρβαση της αναγκαιότητας του φυσικού σύμπαντος. Η φύση, που είναι σκληρή εξαιτίας της μοίρας και του νόμου (“ανάγκα και θεοί πείθονται”), αντικαθίσταται από τη σχέση του ανθρώπου προς το θείο, η οποία είναι καρπός προσωπικής επιλογής, ελεύθερης βούλησης και αυτόνομης θέλησης. Αντί για την ανάγκη για ελευθερία, στη θέση του μοιραίου μπαίνει το αυτόνομο, τον τόπο του νομικού ή νομοτελειακού παίρνει το αυτεξούσιο του ανθρώπου και απέναντι στην υποταγή προς τη φύση προβάλλεται η αντίσταση σε αυτήν. Η προχριστιανική Μητέρα-Θεά παραχωρεί τη θέση της στη χριστιανική Μητέρα του Θεού ανοίγοντας τον κλειστό κόσμο της ανάγκης της φύσης στον ανοικτό ορίζοντα της ελευθερίας του ανθρώπου. ■